СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК LI. Ч. 133. Джерзі Ситі, Н. Дж., субота, 10. липня 1943. No. 133. Jersey City, N. J., Saturday, July 10, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

Конгрес Ухвалив Субсидії і Розійшовся

ВАШИНГТОН. — Під напором адміністрації та підо впливом літньої спеки конгрес остаточно ухвалив субсидії для підприємців при цофанню харчових цін назад і розійшовся на вакації в четвер, 8. липня, ввечір. Палата послів в останній хвилині переголосувала теж недопустити до підвищення ціни кукурудзи, як це ухвалив був сенат попереднього дня. Вакації будуть тривати до 14. вересня.

ВСТАНОВЛЯТЬ НАЙВИЩІ ЦІНИ ДЛЯ РЕСТОРАНТІВ ВСПЯТЬ ВІД КВІТНЯ

НЮ ЙОРК. — Місцеве бюро Адміністрації Цін післало до апробати у Вашингтоні ціни на харчі в ресторантах в стейтах Ню Йорк, Пенсилвенія, Мериленд, Делевар і Ню Джерзі та в Дистрикті оф Коломбія. Ціни мають бути заморожені в такій висоті, як були в днях від 4. до 10. квітня.

СТАВЛЯТЬ ПІД СУД ҐАЗЕТЯРА ЗА АҐІТАЦІЮ В КОРИСТЬ ЯПОНІЇ

НЮ ЙОРК. — Федеральна лава присяжних суддів поставила в стан обжалування співробітника щоденника Ню Йорк Дейлі Ньюз, Фридриха Гайзера Райта, за те, що упродовж десять літ перед нападом Японії на Перл Гарбор він вислугувався японському урядови як пресовий агент, а не зареєстрував в департаменті стейту свого заняття як агента нужої держави.

ВИЩІ ОСВІТНІ КУРСИ У ВИНИПЕГУ

1. липня в салі Українського Національного Клюбу в Винипегу відкрито четверті з черги Вищі Освітні Курси. Курси будуть відбуватися через липень і серпень. Курси матимуть відділи: 1. музично-педагогічний і 2. економічно-комерційний.

На курсах учитимуть: проф. д-р О. Кошиць, д-р П. Маценко, проф. Р. Придаткевич, проф. д-р Т. Павличенко, о. д-р В. Кушнір, В. Косар, M. Sc., о. І. Шпитковський, д-р І. Гуляй, О. Івах, Б. А., інж. В. Топольницький, О. Тарновецький.

І НІМЦІ ТРАТЯТЬ КОРАБЛІ

Від окупації Північної Африки американськими військами аліянтські повітряні й морські сили затопили німецьких кораблів принаймні на цілий міліон тон.

СІКОРСКОГО ПОХОРОНЯТЬ НА ВАВЕЛЮ

Польський уряд на вигнанню постановив, що тіло генерала й премієра Владислава Сікорского за заслуги покійника для Польщі буде похоронене на Вавелю в Кракові. Тимчасом по відправі похоронів у католицькій катедрі в Ґібральтарі тіло зложено на польський нищитель.

З моря добуто тіла дальших трьох жертв катастрофи, в котрій згинув Сікорскі, між ними тіло його дочки, пані Лесньовської, та британійського посла Казелета.

Реорганізація польського уряду на вигнанні, спричинена смертю премієра Сікорского, натрапляє на поважні труднощі. Певні кола хочуть іменування до уряду одного військового провідника, непопулярного серед польського уряду. Дехто вважає цю незгоду поважною небеспекою для уряду. Ходять чутки, що польським військовим командантом буде йменований генерал Соснковскі.

ПОЛЬСЬКІ МОНАРХІСТИ

ЛОНДОН, (ОНА). — В англійському парляменті внесено інтерпеляцію в справі діяльности товариства польських монархістів, які мають на провінції свою власну друкарню і випускають в світ політичні брошурки, з яких пахне расизмом, фашизмом і анти-семітизмом. Керівником монархістичного руху в Англії є граф Потоцкі, котрий уважає себе королем Володиславом Пятим. Він розсилає людям придворні циркулярі, в яких доводить, що він є польським „крулем", і, що він власне повинен правити будучою польською державою.

Займенувавши себе „крулем", граф Потоцкі видав недавно проклямацію, в якій явно взиває англійський і польський уряди зробити з німцями сепаратний мир. В одній із своїх брошур Потоцкі виступає в обороні польської газети „Валька", котру англійський уряд закрив тому, бо „Валька" поширювала серед польської армії фашистівські ідеї й ненависть до жидів. Потоцкі каже, що „Вальці" зроблено кривду.

Польські політичні круги в Лондоні стидаються Потоцкого й прилюдно його висміюють, але він постійно крутиться в реакційних англійських товариствах, дістає гроші і пише брошурки за польську монархію.

Американці Наближаються з Двох Боків до Мунди

ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО ВІДПЛАТИ

МОСКВА, (ОНА). — Повернувші далеко з запілля в Україні партизани оповідають, що український нарід приготовляється до кривавої боротьби з наїзником. Німці вже так далися людям взнаки, що як прийде день відплати, то з них мало хто потрапить втекти з України. В Україні є багато підпільних організацій, партизанських загонів і тайних газет.

Партизани говорять, що на Україні тепер появилися кобзарі, які йдуть від села до села й оспівують давню славу українського народу. Біля них збирається молодь і слухає, як її предки воювали з татарвою, як гнали турків з України, розгромили армію польських панів і т. д. Одного разу в Рівнім на базарі зявився старий кобзар і почав співати народні думи, але так зручно переплітав давні часи з теперішними, що фактично лаяв німецьких наїзників за їх розбишацьке поведення. Біля нього зібралася велика маса народу і подивляла його відвагу. Німці не могли нічого второпати, про що кобзар співає. Аж тоді зорієнтувалися, як нарід почав посміхатися з націстських недотепів, але кобзаря не сміли арештувати. Людей розігнали, а старенький кобзар пішов своєю дорогою. Німці арештували його вже далеко за містом. Пізніше повісили дідуся за бунтарство.

АЛІЯНТСЬКІ ЛІТАКИ ДАЛІ „ЗМЯГЧУЮТЬ" ВОРОЖІ ПОЗИЦІЇ В ЕВРОПІ

Аліянтські літаки, базовані в Африці, вдарили знову по Джербіні й 5 інших сицилійських летунських майданах.

Аліянтські літаки з Британії доконали ще один масовий рейд на німецьке місто Кельн (Кольонію). Про величину рейду можна вносити з того, що аліянти втратили в ньому 8 літаків.

КЕРВАВІ БОЇ НА РОСІЙСЬКІМ ФРОНТІ

За звідомленням німецького уряду, німецькі війська поширили клин, який вони вбили в російські лінії понижче Курська. На інших секторах російські війська видно наступають.

Німецький комунікат каже, що росіяни вживають у боях, передовсім повзів. Російський комунікат заперечує цьому; мовляв, повзи російська команда резервує на пізніше, а тепер уживає тільки піхоти й артилерії.

По відступленню японської фльоти після бою в заливі Кула американські війська стали поспішно підсуватися з двох боків до Мунди, важної ворожої бази на острові Ню Джорджія. Американці, що висіли на беріг у вівторок, зіткнулися вже з ворогом і звели з ним завзяті бої. В операціях військ помагають їм фльота та літаки. Ізольованим японцям, позбавленим підтримки фльоти, грозить знищення.

ДОСПІХИ КАМПАНІЇ АМЕРИКАНСЬКИХ СУБМАРИН НА ПАЦИФІКУ

Департамент фльоти подав до відома, що американські субмарини затопили від Перл Гарбора 283 японські кораблі. Має це кольосальне значення для війни на Пацифіку, бо кожна сторона там покладається передовсім на морський транспорт.

У бою в заливі Кула американці зовсім певно затопили 9, а можливо й 11, ворожих военних кораблів.

ЩО ПИШУТЬ АМЕРИКАНСЬКІ ПОЛЯКИ ПРО УКРАЇНЦІВ

НЮ ЙОРК, (ОНА). — В Бюлетині Фундації Пулаского за місяць червень 1943 року, появилася статти польського письменника Л. А. Дволяса, в котрій він доводить, що українці є польського походження. Автор цитує багато з Літописі Нестора і старається довести, що люди, які оснували й збудували Київ, це були поляки. Правда, каже автор, поляки тоді ще не були поляками, а ляхами, але то все одно. Дволяс пише, що в оснуванню й розбудові Київа найбільші заслуги поклав польський князь Кий Поляньскі, який вже в ті часи був загально шанований і їздив до Царгороду в гості. Українська мова, каже автор, це мова давніх ляхів.

Стаття Дволяса обіймає вісім сторін друку і є окрашена багатьома малюнками і мапою. Один з малюнків представляє вїзд польського короля Болеслава Хороброго до Київа, що відбувся 14. серпня 1018 року.

Розвідка написана видимо на те, аби переконати можних світа, що як буде робитися нова політична мапа Европи, то українські землі повинні бути прилучені до польської держави.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

БІЙ У ЗАЛИВІ КУЛА

Американці не можуть нарікати, що їх уряд, зглядно департамент фльоти, скупить їм вісток про вислід морського бою у заливі Кула, коло острова Ню Джорджія. З таких боїв, як звісно, не можна подавати до публичного відома вісток, які могли би подати ворогови інформації, яких він іншою дорогою в той час дістати не міг, а які могли би йому помогти в операціях проти нас.

Всеж таки уряд подав нам до відома те, що він міг подати беспечно й що це не подасть ворогови ніякої помочі. Відкрив департамент фльоти, що ми втратили в цих боях кружляк „Гелена". Це є поважна втрата, але коли взяти під увагу, що американські кораблі затопили ворогови зовсім певно шість, а можливо й десять, воєнних кораблів, то цей бій треба записати як поважну американську перемогу.

Що такою він є, це видно з того, що ворог не робить більшого спротиву при висаджуванню дальших американських сил на беріг Ню Джорджії для боротьби проти важної ворожої бази Мунди. Найближчим овочем цеї перемоги може бути легко добуття для Америки цілої ґрупи островів.

Бій у заливі Кула не був великим фльотним боєм, бо залив Кула замалий на те, щоби дати поле для розвою більших боєвих сил. До того береги сусідних островів мають повно коралевих скель, через що великим кораблям запускатися туди було непорадно. Через те не по правді говорити про бій у заливі Кула як про стрічу з головною японською фльотою. Всеж таки цей бій показав, що ініціятива в морських операціях на південно-західньому Пацифіку вже зовсім рішучо перейшла в американські руки та що Японія цій ініціятиві не кидає ніякого визову.

Що Варта Рабські Кадри

Відповідь на це дала дійсна подія, що скоїлася оноді в Альзації. Підчас молотіння збіжа на одному великому лані занялося від невідомої причини збіжжя. Німецькі формани, що наглядали над роботою, кинулися енерґічно до його гашення. Приготовані заздалегідь на таку евентуальність, вони мали відповідне приладдя й знали, що їм робити. Видали відповідні прикази, певно теж навчені згори на такий випадок. Та тут показалася несподівана перешкода: робітники при молотільнях, котрим вони видали прикази, були чужинці, які не розуміли німецької мови. Прийшлося їм інструкції перекладати на зрозумілу їм мову, і поки це зроблено, стирти збіжжя згоріли.

Подія може мае й символічне значіння. Чужинецькими робітниками задумали німці зарадити на недостачу робітників, спричинену стягненням усіх здібних фізично німців до воєнної служби. Коли населення окупованих країн не хотіло йти до німців на роботу добровільно, німці заставляють його різними насильними способами. Здавалося німцям, що така примусова робота, панщина, така саме добра, як добровільна. Та факти дійсного життя показують велику різницю. І, як колись буде ломатися остаточно німецька військова сила на побоєвищах, ці примусові робітники станутъ ще одною додатковою плагою для того народу, який видно не здібний бачить дальше свого носа.

Положення Польської Справи

З нагоди смерти польського премієра Сікорского написав знавець воєнних відносин у Вашинґтоні, Вилєм Филип Симс, синдиковану статтю про польську справу звязану з діяльністю небіжчика. Симс покликається на вашинґтонських урядовців і пише, що напрямні лінії польської внутрішньої і заграничної політики останутъся такими, як їх полишив Сікорскі безпосередно перед своєю смертю. Склад польського уряду буде ідейно такий самий. З Росією буде польський уряд утримувати відносини поміркованости і переєднання, хоч як малі польські ґрупи булиб проти цього.

Пише Симс, що Польщу вважають вашинґтонські урядовці за таку, що мае рішальне положення в центральній Европі. Тому урядовці привязують велике значіння до польсько-російського порозуміння. Це порозуміння має прийти в короткому часі. Ще тільки не знайшли відповідної формули. Але основа її така: 1. Буде привернене польсько-російське порозуміння, як це було з днем 30. липня 1941 р. 2. Прийде до умови про після-воєнну приязнь між Польщею й Росією; про союз між Росією й Чехословаччиною; про союз між Польщею і Чехословаччиною.

В теперішному часі від Росії не жадають нічого більше аліянтські провідники, як дотримання первісної умови між Росією й Польщею з 1941 р. Потрійне порозуміння між Росією, Польщею й Чехією піддав чеський премієр Бенеш, що недавно їздив до Москви. Аліянтські дипльомати переконані, що нема великих труднощів для порозуміння між Росією й Польщею тепер. Вони теж думають, що новий уряд Польщі займе таке саме становище в цій справі, яке займав Сікорскі. Треба лише переконати про це Росію. Росія сама потребує забезпеки сусідних держав, а також і Анґлії та Франції. Колиж би вона хотіла йти сама і шукала собі ворогів між сусідами, тоді мусить прийти до третьої світової війни, міркує Симсон.

НІМЦІ ПАЛЯТЬ СЕЛА НА ПОЛІССЮ

ЛОНДОН, (ОНА). — Польський уряд в Лондоні дістав вістку, що німецька окупаційна влада в Польщі спалила на Поліссю пятьдевять два села. За яку саме кару німці спалили ці села, ще не знати, але кажуть, що вони підозрівали населення в співпраці з партизанами, які постійно переслідують німецьку владу в тій окрузі. Партизани так вже були далися німцям взнаки, що генерал Цімерман приказав села спалити, а людей вилапати і розстріляти.

—FOR VICTORY: BUY BONDS—

ЗГОРІЛА УКРАЇНСЬКА МАНАСТИРСЬКА ШКОЛА В БРАЗИЛІЇ

В українській кольонії Круз-Машадо, на лінії Рійо-дас-Антас в Бразилії, згоріла в ночи 20. березня ц. р. школа Сестер Служебниць Пр. Діви Марії. В огні згинула Сестра Амвросія і шість дівчат з інтернату. Сестра Амвросія хотіла ратувати загрожені дівчата, але сама попала в полумя. Інші монахині та дівчата, що спали в партері, вратувалися.